

Фірман Наталія

(науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри підприємництва і торгівлі Вапків О.П.)

УПРАВЛІННЯ РОЗПОДІЛОМ І ВИКОРИСТАННЯМ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах реформування національної економіки ефективність господарської діяльності підприємств тісно пов'язана із оптимальним розподілом ресурсів та формуванням раціонального їх споживання задля досягнення найвищих фінансових результатів. Однією з найважливіших фінансових категорій, яка відображає позитивні результати господарської діяльності підприємства, характеризує рівень ефективності виробництва та залежить від обсягів та якості виробленої продукції, стану продуктивності праці, рівня собівартості, є прибуток. Та роль, яку відіграє прибуток у розвитку підприємства та забезпеченні інтересів як його власників, так і персоналу та держави, визначають доцільність вивчення питань ефективного управління прибутком підприємства. «Мета управління прибутком передбачає визначення шляхів найбільш ефективного формування та оптимального розподілу, які спрямовані передусім на забезпечення зростання ринкової вартості підприємств та його розвитку» [3, с. 102].

У сучасних умовах трансформаційної економіки відбуваються зміни, які визначають підходи в управлінні підприємствами. Ці зміни є відображення нової ролі прибутку у діяльності підприємств. Задля ефективного управління підприємством в цілому, а також таким важливим показником, яким є прибуток, необхідне удосконалення наявних та розроблення нових інноваційних інструментів управління, які б відповідали сучасним економічним реаліям господарювання українських підприємств.

Дослідження ролі і значення прибутку у розвитку підприємства показує, що прибуток – один з головних аспектів діяльності підприємства. Це визначає необхідність стосовно ефективного та безперервного управління ним. Управління прибутком представляє собою процес пошуку та прийняття управлінських рішень щодо усіх основних аспектів не лише його формування, але й розподілу та використання на підприємстві [1, с. 105]. Аналіз теорії та практики економічного управління різними суб'єктами господарювання дозволив підсумувати, що в управлінні прибутком найдоцільніше використовувати такі підходи: системний, інтеграційний, комплексний, динамічний, маркетинговий, функціональний, кількісний (математичний), відтворювальний, поведінковий, процесний, ситуаційний, нормативний, адміністративний.

За системного підходу прибуток підприємства розглядається як сукупність взаємозалежних елементів, що має вихід (мету), вхід, зв'язок із

зовнішнім середовищем, зворотний зв'язок. При застосуванні комплексного підходу повинні враховуватися економічні, організаційні, соціальні, психологічні, а при необхідності й інші аспекти управління прибутком підприємства та їх взаємозв'язки [5, с. 275].

Інтеграційний підхід зорієнтований на дослідження та посилення взаємозв'язків:

- а) між елементами прибутку;
- б) між стадіями формування та розподілу прибутку;
- в) між вертикальними рівнями управління прибутком;
- г) між суб'єктами управління прибутком підприємства по горизонталі.

Маркетинговий підхід у своїй основі передбачає орієнтацію на інструменти управління прибутком підприємства, зважаючи на споживача та його смаки. Пріоритетними критеріями маркетингу є такі:

- 1) підвищення якості об'єкта відповідно до потреб споживача;
- 2) економія ресурсів у споживача за рахунок підвищення якості;
- 3) економія виробничих ресурсів за рахунок масштабу виробництва і впливу науково-технічного прогресу [4, с. 229].

Сутність функціонального підходу в управлінні прибутком підприємства полягає у тому, що процес управління прибутком розглядається як сукупність послідовно здійснюваних необхідних функцій. Після їх встановлення необхідно створити кілька альтернативних об'єктів задля виконання цих функцій та слід обрати того з них, який потребує мінімальної суми сукупних витрат протягом одного циклу формування та розподілу прибутку. За альтернативного підходу вдосконалюють існуючий об'єкт, у нашому дослідженні – прибуток, що дозволяє докорінно поліпшити структуру об'єкта, напрямки формування та розподілу. При застосуванні динамічного підходу прибуток розглядається у категоріях діалектики розвитку, причинно-наслідкових зв'язків у його формуванні, здійснюється ретроспективний аналіз за попередні 5-10 та більше років і перспективний аналіз (прогноз). Відтворювальний підхід до управління прибутком – підхід, який зорієнтований на постійне поновлення власного капіталу підприємства, причому, переважно за рахунок розширеного відтворення цього ресурсу.

Процесний підхід розглядає функції управління як взаємозалежні. Процес управління є загальною сумою усіх функцій, серією безперервних взаємозалежних дій, спрямованих на управління прибутком підприємства. Сутність кількісного підходу полягає у відмові від якісних оцінок прибутку на користь кількісних за допомогою економіко-статистичних та математичних методів, розрахунків, системи балів, експертних оцінок та ін. [2, с. 123]. Особливість адміністративного підходу виявляється у регламентації обов'язків, прав, функцій, нормативів якості, витрат, тривалості, елементів у нормативних актах (наказах, інструкціях, розпорядженнях, вказівках, стандартах,

положеннях тощо) в процесі управління прибутком.

Новим підходом у прийнятті управлінських рішень у сфері управління прибутком є ситуаційний підхід, який зорієнтований на те, що придатність різних методів управління визначається різною ситуацією [2, с. 125].

Отже, прибуток підприємства повною мірою піддається управлінським діям, заснованим на певних принципах і наукових підходах. Це ще раз підкреслює, що для управління прибутком як економічним об'єктом, який має велике значення для підприємства і покликаний виконувати стимулюючу функцію в його діяльності, необхідно застосувати дієві інструменти і методи.

Використані джерела

1. Бабіч В. В. Удосконалення обліку формування, розподілу й використання прибутку [Текст] / В. В. Бабіч, А. М. Поддєрьогін // Фінанси України. – 2012. – № 2. – С. 103–110.
2. Блонська, В. І. Вдосконалення формування та використання прибутку підприємства [Текст] / В. І. Блонська, О. І. Вужинська // Науковий вісник НЛТУ України. – 2008. – № 18.1. – С. 122–128.
3. Духновська Л. М. Прибутковість підприємства: сутність та ефективність управління [Текст] / Л. М. Духновська, В. С. Павлов // Наук. вісник Ужгородського національного університету. – 2018. – Вип. 17. Ч. 1. – С. 100–103.
4. Панченко І. А. Класифікація прибутку для цілей бухгалтерського обліку, аналізу та контролю: критичний аналіз існуючих підходів [Текст] / І. А. Панченко // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 1 (22). – С. 224–236.
5. Ткаченко С. Ю. Сучасні підходи до управління прибутком промислового підприємства [Текст] / С. Ю. Ткаченко // Гуманітарний вісник ЗДДА. – 2011. – № 47. – С. 270–276.

Цибульський Сергій

(науковий керівник: к. е. н., доцент кафедри підприємництва і торгівлі Бойчик І. М.)

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ В РОЗДРІБНІЙ ТОРГІВЛІ

Торгівля сьогодні є чи не наймасовішою за чисельністю зайнятих сферою економіки держави, формуванням суттєвої частки валової доданої вартості. Зокрема, у США її частка у ВВП становить майже 80%, у Великобританії 78,5%, Японії 72,8%. Досить значною є питома вага зайнятих у цій сфері: у Великобританії 80,4%, Канаді 76%, Бразилії 71% [1].

Україна не є винятком у такому розумінні та оцінці ролі торгівлі у формуванні ВВП держави. У 2017 році частка торгівлі у валовій доданій вартості в Україні становила 16,7%, а внесок оптової і роздрібною торгівлі, транспорту, тимчасового розміщення та організації харчування у ВВП країни досяг рівня 25% [2].

Роль торгівлі як сфери економіки посилюється необхідністю постійного дослідження ринку, вивчення споживчого попиту, формуванням